

Sygn. akt III Ca 1088/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2019 r.

Sąd Okręgowy w G. III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Roman Troll (spr.)

Sędziowie: SO Tomasz Pawlik

SO Gabriela Sobczyk

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2019 r. w G.

na rozprawie

sprawy z wniosku J. K. (1) i K. K. (1)

z udziałem K. K. (2), R. K. i Z. K.

o dział spadku po J. K. (2) (K.) oraz o uzupełniający dział spadku po E. K.

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia częściowego Sądu Rejonowego w R.

z dnia 29 marca 2018 r., sygn. akt I Ns 568/13

postanawia:

znosząc postępowanie co do rozprawy z dnia 29 marca 2018 r., uchylić zaskarżone postanowienie i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w R. (...) do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSO Gabriela Sobczyk SSO Roman Troll SSO Tomasz Pawlik

Sygn. akt III Ca 1088/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy J. K. (1) i K. K. (1) wnieśli o dział spadku po J. K. (3) i o uzupełniający dział spadku po E. K.. W uzasadnieniu podnieśli, że w skład spadku po E. K. wchodziła jeszcze kamienica w K., którą prawdopodobnie pod wpływem rodzeństwa ich spadkodawca – J. K. (2) w sposób niekorzystny rozporządził.

Uczestnik postępowania K. K. (2) potwierdził, że jego babcia była właścicielką kamienicy (bądź mieszkania) w K.. Pozostali uczestnicy stwierdzili, że dział spadku po E. K. został już przeprowadzony i postępowanie o jego uzupełnienie jest bezzasadne.

Postanowieniem częściowym z 29 marca 2018 r. Sąd Rejonowy w R. (...) oddalił wniosek o uzupełniający dział spadku po E. K..

Orzeczenie to zapadło przy następujących ustaleniach faktycznych: 17 maja 2012 r. notariusz J. O. sporządził z udziałem Z. K., J. K. (2)

i R. K. dwie czynności: protokół dziedziczenia po E. K. i akt poświadczenia dziedziczenia. 22 maja 2012 r. zmarł J. K. (2), a spadek po nim odziedziczyli jego żona J. K. (1) oraz jego synowie K. K. (1) i K. K. (2). Pod sygn. akt I Ns 336/13 przed Sądem Rejonowym w R. (...) przeprowadzone zostało postępowanie działowe po E. K. z udziałem Z. K. i R. K. oraz spadkobierców J. K. (2), tj. J. K. (1), K. K. (1) i K. K. (2), a w jego tego, na rozprawie 5 lutego 2014 r., obecni zainteresowani, w tym także J. K. (1), K. K. (1) i K. K. (2) zgodnie oświadczyli, że w skład spadku po E. K. wchodzi wyłącznie udział wynoszący 1/2 w prawie do lokalu mieszkalnego położonego w R. oraz połowa środków zgromadzonych na trzech rachunkach bankowych; wszyscy także wyrazili zgodę na to, aby w wyniku działu spadku mieszkanie i środki otrzymał R. K. ze splatą na rzecz J. K. (1), K. K. (1) i K. K. (2) po 2666 zł.

Sąd Rejonowy odmówił wiarygodności w zasadzie wszystkim okolicznościom podniesionym w trakcie przesłuchania przez wnioskodawców: twierdzili oni bowiem, że J. K. (2) dokonał przed notariuszem 17 maja 2012 r. dwóch czynności, w tym jedna polegała na niekorzystnym rozporządzeniu mieniem należącym do jego matki. Sąd Rejonowy zaznaczył, że z pisma notariusza J. O. z 20 lipca 2016 r. bezspornie wynika, jakie dwie czynności w tym dniu zostały przed notariuszem dokonane i żadna z nich nie dotyczyła rozporządzenia mieniem. Dlatego także nie uwzględnił wniosku o przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego celem wystąpienia do notariusza o złożenie do akt aktów notarialnych sporządzonych w tym dniu z udziałem J. K. (2). Wskazał, że o niekorzystnym rozporządzeniu nie świadczy także podnoszony przez wnioskodawców i uczestnika K. K. (2) fakt, iż temu ostatniemu nie pozwolono uczestniczyć w czynnościach przed notariuszem.

Odnośnie kamienicy (mieszkania) w K. mającej należeć do E. K., Sąd Rejonowy zaznaczył, że ani wnioskodawcy ani uczestnik K. K. (2) nie byli w stanie niczego na ten temat konkretnego powiedzieć, w szczególności kto był jego właścicielem,

a jeśli właścicielem była E. K., to kiedy i na jakiej podstawie je nabyła, a pomimo wielokrotnych wezwań oraz wielokrotnych zobowiązań samej wnioskodawczynie przez okres całego postępowania toczącego się do lipca 2017 r. nie wskazała żadnych danych umożliwiających identyfikację tej nieruchomości.

Przy tak dokonanych ustaleniach faktycznych Sąd Rejonowy zaznaczył, że odnośnie spadku po E. K. zostało przeprowadzone postępowanie działowe zakończone 5 lutego 2014 r. prawomocnym postanowieniem, a w toku obecnego postępowania nie zostało jednak w żaden sposób wykazane, aby postępowanie działowe prowadzone pod sygn. akt I Ns 336/13 nie objęło całego majątku należącego do zmarłej.

Apelację od tego postanowienia złożyli wnioskodawcy, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy w części tamże rozstrzygniętej do ponownego rozpoznania. Wnieśli także o zalecenie, aby Sąd Rejonowy w R. (...) wystąpił z wnioskiem do Sądu Okręgowego w G. o wydanie odpisu dwóch aktów notarialnych sporządzonych przez notariusza J. O. w R. 12 maja 2012 r. nr repertorium A 6899/2012 i A (...), a to w trybie art. 110a ustawy z 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucili niedostateczne wyjaśnienie sprawy. Pełnomocnik wnioskodawców z urzędu wniósł o przyznanie im kosztów zaś zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na apelację uczestnik postępowania Z. K. wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Niezależnie od zgłoszonych w apelacji zarzutów zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego podlegało uchyleniu, a sprawa przekazaniu do ponownego rozpoznania, albowiem doszło do nieważności postępowania w zakresie rozprawy przeprowadzonej 29 marca 2018 r., na której zostało wydane zaskarżone postanowienie częściowe. O tej rozprawie nikt nie został zawiadomiony, a w jej trakcie obecna była tylko wnioskodawczynie. Nieważność postępowania Sąd Okręgowy bierze pod uwagę z urzędu (art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.).

Sąd Rejonowy na 29 marca 2018 r. wyznaczył termin ogłoszenia orzeczenia po zamknięciu rozprawy 21 marca 2018 r. O rozprawie wyznaczonej na 21 marca 2018 r. prawidłowo zostali zawiadomieni zarówno pełnomocnik wnioskodawców, uczestnicy oraz pełnomocnik dla doręczeń jednego z uczestników postępowania; na tej rozprawie nie byli jednak obecni uczestnicy postępowania: Z. K. i R. K..

29 marca 2018 r. Sąd Rejonowy zamiast dokonania ogłoszenia orzeczenia wpierw otworzył zamkniętą rozprawę na nowo i, pomimo nieobecności uczestników postępowania oraz wnioskodawcy, ogłosił postanowienie częściowe. Działając w ten sposób naruszył regulację art. 149 § 2 k.p.c., albowiem nie zawiadomił o terminie rozprawy wnioskodawców i uczestników postępowania, a na terminie ogłoszenia orzeczenia tylko jedna wnioskodawczyni była obecna; nie było nikogo innego.

Pozbawienie strony możliwości działania ma miejsce wówczas, gdy z powodu wadliwości procesowych sądu lub czynności strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów postępowania, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, a skutki tych wadliwości nie zostały usunięte przed wydaniem orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 czerwca 2012 r., II PK 259/11, Lex 1243021).

W takim stanie faktycznym brak zawiadomienia wnioskodawcy i uczestników postępowania o rozprawie spowodował pozbawienie ich możliwości obrony praw, co doprowadziło do nieważności postępowania (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Trzeba bowiem pamiętać, że była to rozprawa bezpośrednio poprzedzająca wydanie postanowienia częściowego zamykającego pewien etap (rozstrzygnięto co do części wniosku). Strony nie mogą być zaskakiwane na terminie ogłoszenia orzeczenia tym, że sąd otworzy zamkniętą rozprawę i przeprowadzi jakiegokolwiek czynności, za wyjątkiem ogłoszenia orzeczenia. Rozprawa została zamknięta 21 marca 2018 r. i odroczone ogłoszenie orzeczenia, a to stanowi informację dla stron, że na terminie ogłoszenia orzeczenia tylko czynności związane z tym ogłoszeniem będą wykonywane, a nie jakiegokolwiek inne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2017 r., sygn. akt I UK 478/15, Lex 2242374, postanowienie Sądu Najwyższego z 19 czerwca 2015 r., sygn. akt IV CSK 101/15, Lex 1770891, postanowienie Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 2001 r., sygn. akt II CKN 1408/00, Lex 1168698, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 grudnia 1997 r., sygn. akt I ACa 512/97, Biul. SAKa 1998/2/25). Otwarcie rozprawy na nowo powoduje bowiem konieczność zawiadomienia o niej stron, stosownie do wymogów art. 149 § 2 k.p.c., który w postępowaniu nieprocesowym stosuje się odpowiednio (art. 13 § 2 k.p.c.).

Z powyższych względów, niezależnie od zarzutów apelacji, na skutek nieważności postępowania – pozbawienia możliwości obrony praw uczestników postępowania na rozprawie 29 marca 2018 r., o której żaden z nich nie został powiadomiony – należało uchylić zaskarżone orzeczenie, znieść postępowanie w tej części oraz przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w R. (...), pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c., art. 108 § 2 k.p.c. oraz art. 13 § 2 k.p.c., należało orzec jak w sentencji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy wyznaczy rozprawę o czym powiadomi pełnomocnika wnioskodawców oraz uczestników postępowania (w tym pełnomocnika dla doręczeń jednego z uczestników postępowania), a przed wydaniem orzeczenia umożliwi im przedstawienie stanowisk co do istoty sprawy. Jednocześnie, z uwagi na pojawiające się w sprawie zarzuty związane z tym czy E. K. była właścicielką nieruchomości położonej w K., Sąd Rejonowy – przed terminem rozprawy – rozważy także zwrócenie się do Centralnej Informacji Książ Wiczystych o informację w tym zakresie.

SSO Gabriela Sobczyk SSO Roman Troll SSO Tomasz Pawlik